

Os hábitats de Interese Comunitario en Galicia.

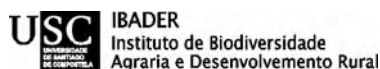
Fichas descritivas

Os hábitats de Interese Comunitario en Galicia. Fichas descritivas

**Pablo Ramil Rego
Manuel Antonio Rodríguez Guitián
Javier Ferreiro da Costa
Marco Rubinos Román
Luis Gómez-Orellana Rodríguez
Belén de Nóvoa Fernández
Boris Alejandro Hinojo Sánchez
Susana Martínez Sánchez
Carmen Cillero Castro
Ramón Alberto Díaz Varela
Patricia María Rodríguez González
Castor Muñoz Sobrino**

**GI-1934 TTB
Universidade de Santiago de Compostela**

Monografías do IBADER - Lugo 2008

Os hábitats de Interese Comunitario en Galicia. Fichas descritivas

Primeira edición: 2008

Autores: Pablo Ramil Rego; Manuel Antonio Rodríguez Guitián; Javier Ferreiro da Costa; Marco Rubinos Román; Luis Gómez-Orellana Rodríguez; Belén de Nóvoa Fernández; Boris Alejandro Hinojo Sánchez; Susana Martínez Sánchez; Carmen Cillero Castro; Ramón Alberto Díaz Varela; Patricia María Rodríguez González; Castor Muñoz Sobrino

A efectos bibliográficos a obra debe citarse:

Ramil Rego, P.; Rodríguez Guitián, M.A.; Ferreiro da Costa, J.; Rubinos Román, M.; Gómez-Orellana, L.; de Nóvoa Fernández, B.; Hinojo Sánchez, B.A.; Martínez Sánchez, S.; Cillero Castro, C.; Díaz Varela, R.A.; Rodríguez González, P.M. & Muñoz Sobrino, C. (2008). Os Hábitats de Interese Comunitario en Galicia. Fichas descritivas. Monografías do Ibader. Universidade de Santiago de Compostela. Lugo

Deseño e Maquetación: GI-1934 TTB - IBADER

Fotografía: Arquivo fotográfico GI-1934 TTB - IBADER

Ilustracións: GI-1934 TTB - IBADER

ISSN edición impresa: 1888-5810

ISSN edición dixital: 1988-8341

<http://www.ibader.org>

Depósito Legal: C 173-2008

Edita: IBADER. Instituto de de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural. Universidade de Santiago de Compostela, Campus Universitario s/n. E-27002 Lugo, Galicia.

<http://www.ibader.org>

Copyright: Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER).

Colabora:

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE MEDIO AMBIENTE
E DESENVOLVEMENTO SOSTIBLE

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DO MEDIO RURAL

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE LUGO
I N L U D E S

IBADER
Instituto de Biodiversidade
Agraria e Desenvolvemento Rural

8 Hábitats rochosos e covas.

8310 Covas non explotadas polo turismo.

Correspondencias

Paleartic	65.
Ramsar	Zk (b).
IHG	3.2.1.

Denominación oficial

Inglés	Caves not open to the public.
Castelán	Cuevas no explotadas por el turismo

Denominación vulgar

Galego	Covas, covachas, buracas, palas.
Castelán	Cuevas, grutas, cavernas.

Descrición científica

Descrición do Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Covas non aproveitadas polo turismo, incluídos os seus lagos e correntes de auga, que albergan taxóns especializados, endémicos ou que son de importancia sobresaínte para a conservación das especies do Anexo II (por exemplo, quirópteros e anfibios).

Características diagnósticas do hábitat

Características estacionais.

Sistemas de grutas e condutos acuáticos cársticos, non aproveitados turisticamente, e cavidades naturais noutros tipos litolóxicos (cuarcitas, diques de cuarzo, etc.). As condicións ecolóxicas das entradas varían coas diferentes localidades, condicionando en boa medida o tipo de fauna (mamíferos, aves, invertebrados) e flora que nelas se desenvolve.

Fisionomía, estrutura.

As entradas das grutas e sistemas de covas presentan unha fisionomía moi variada, dende gretas de escasa anchura ata "pórticos" naturais de grande tamaño (varios metros).

Variabilidade.

Dentro desta categoría inclúese unha ampla gama de ambientes ecolóxicos que van dende grandes sistemas subterráneos, polo xeral desenvolvidos sobre litoloxías carbonatadas, ata abrigos rochosos de morfoloxía variada formados sobre litoloxías diversas (cuarcitas, diques de cuarzo, lousas, bolos graníticos, etc.). Seguindo a Recomendación 36/1992 Consello de Europa relativa á Conservación da Vida Salvaxe e dos Hábitats Subterráneos, dentro deste tipo de hábitat incluíríanse os denominados como "ecosistemas subterráneos" sempre e cando cumprise algún dos seguintes criterios: albergar especies adaptadas á vida subterránea, albergar poboacións de especies sucesorias, vulnerables, endémicas ou raras de interese para a conservación ou constituír hábitats orixinais ou de interese científico.

Especies indicadoras segundo Manual de Interpretación dos Hábitats da UE

Plantas:

Unicamente brións (p.e. *Schistostega pennata*) e mantos de algas á entrada das covas.

Animais:

Fauna altamente especializada e de marcado carácter endémico. Inclúe formas subterráneas sucesorias que se diversificaron no exterior compostas fundamentalmente por invertebrados cavernícolas que viven exclusivamente en grutas e augas subterráneas. Os invertebrados son fundamentalmente coleópteros das familias *Bathysciinae* e *Trechinae*, carnívoros de distribución restrinxida. Os invertebrados cavernícolas acuáticos conforman un grupo altamente endémico dominado por crustáceos (*Isopoda*, *Amphipoda*, *Syncarida*, *Copepoda*) e inclúe diversos fósiles viventes. Igualmente pódense atopar moluscos acuáticos pertencentes á familia *Hydrobiidae*. Con respecto aos vertebrados, as covas constitúen lugares de hibernación para a maioría dos morcegos europeos, moitos dos cales atópanse ameazados (ver Anexo II). Varias especies poden convivir nunha mesma cova. Este hábitat tamén alberga algúns anfibios moi raros, como *Proteus anguinus* e diversas especies do xénero *Speleomantes*.

Especies indicadoras para Galicia

Plantas:

Asplenium trichomanes, *Asplenium billotii*, *Campanula adsurgens*, *Crepis asturica*, *Erinus alpinus*, *Leontodon farinosus*, *Petrocoptis grandiflora*, *Schistostega pennata*.

8 Hábitats rochosos e covas.

8310 Covas non explotadas polo turismo.

Especies da Directiva 92/43/CEE que poden atoparse no hábitat

Bríóns:

Schistostega pennata

Plantas:

Petrocoptis grandiflora.

Correspondencia fitosociolóxica

CLASE PETROCOPTIDO PYRENAICAE-SARCOCAPNETEA ENNEAPHYLLAE

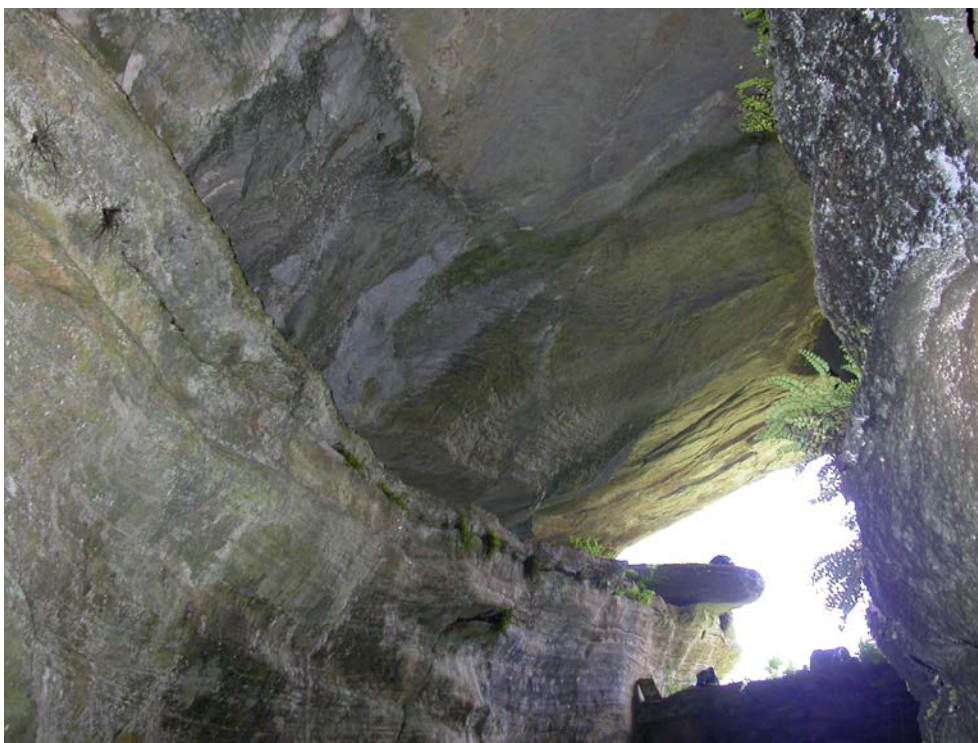
Orde Petrocoptidetalia pyrenaicae

Alianza Petrocoptidion glaucifoliae

As. Saxifragetum trifurcatae

Hábitats asociados ou en contacto

Este hábitat está asociado con diversos tipos de hábitats rochosos (8210, 8220, 8230, 8240*), herbáceos (6110*, 6170, 6210*, 6220*) e, máis ocasionalmente, queirogais secos (4030), mananciais petrificantes (7220*) e bosques (9180*, 9340).

Cova non explotada polo turismo (hábitat 8310) situada nas proximidades de Noceda (Folgosos do Courel).

8 Hábitats rochosos e covas.

8310 Covas non explotadas polo turismo.

Distribución xeográfica

Distribución na Unión Europea

Distribución na Unión Europea

Hábitat amplamente distribuído, especialmente polas áreas nas que os materiais litolóxicos calcáreos son dominantes.

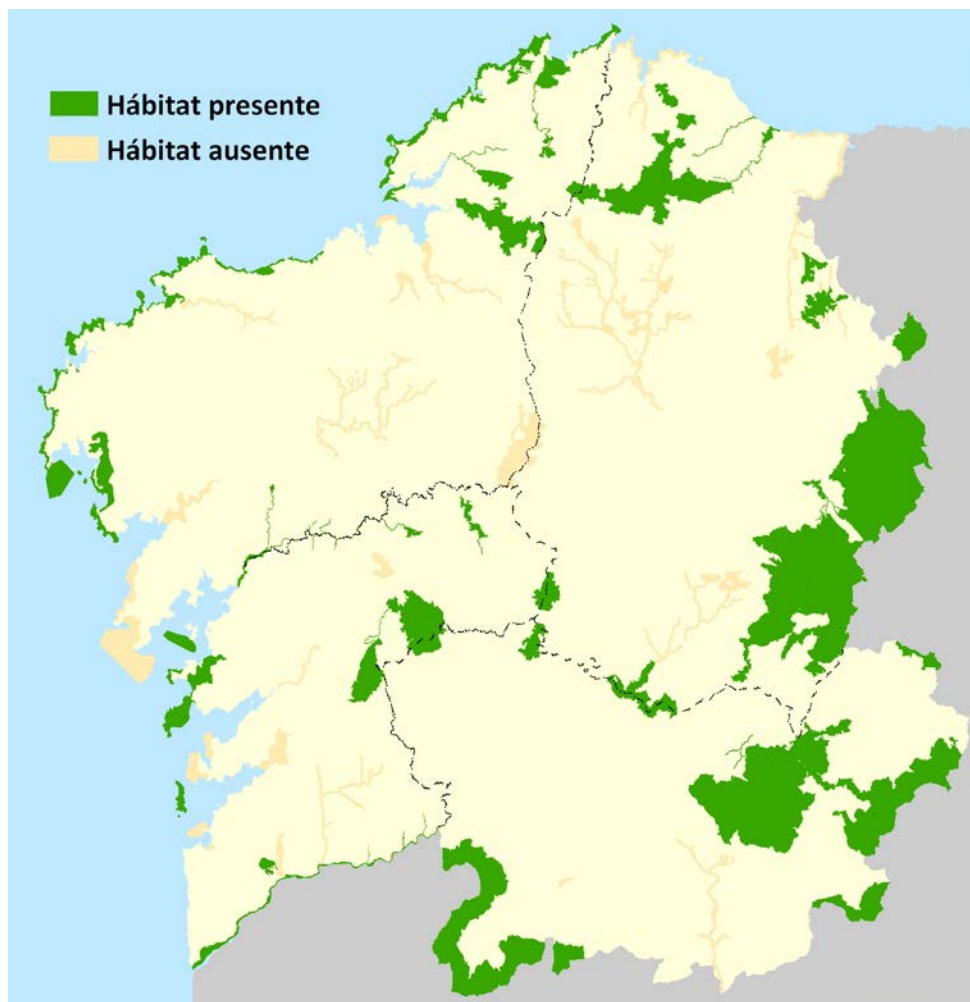
Distribución en Galicia

Hábitat escaso que soamente abunda nas montañas orientais de Lugo e Ourense.

Distribución na Rede Natura 2000 de Galicia

Abundante nalgúns espazos do E de Galicia, máis escaso no resto.

Distribución dentro da Rede Natura 2000 de Galicia (Lugares de Importancia Comunitaria)

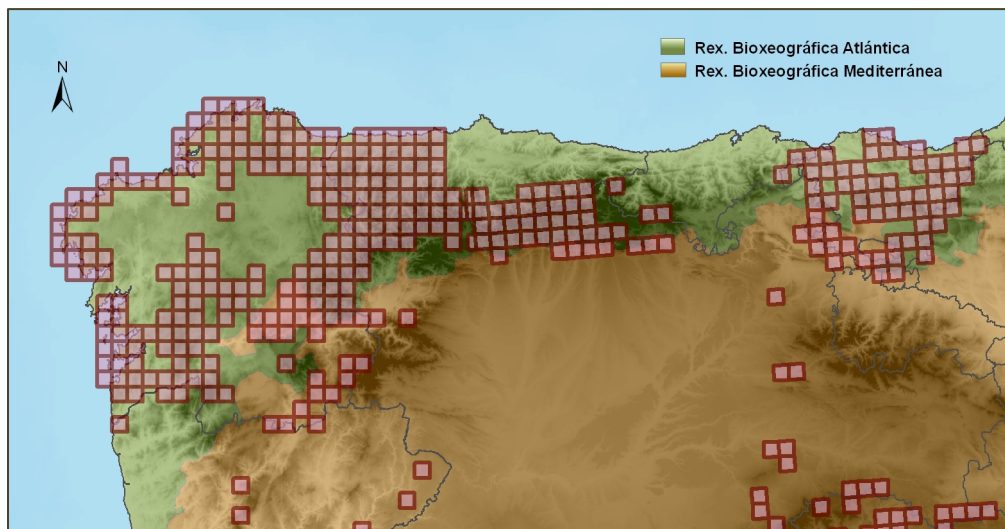

8 Hábitats rochosos e covas.

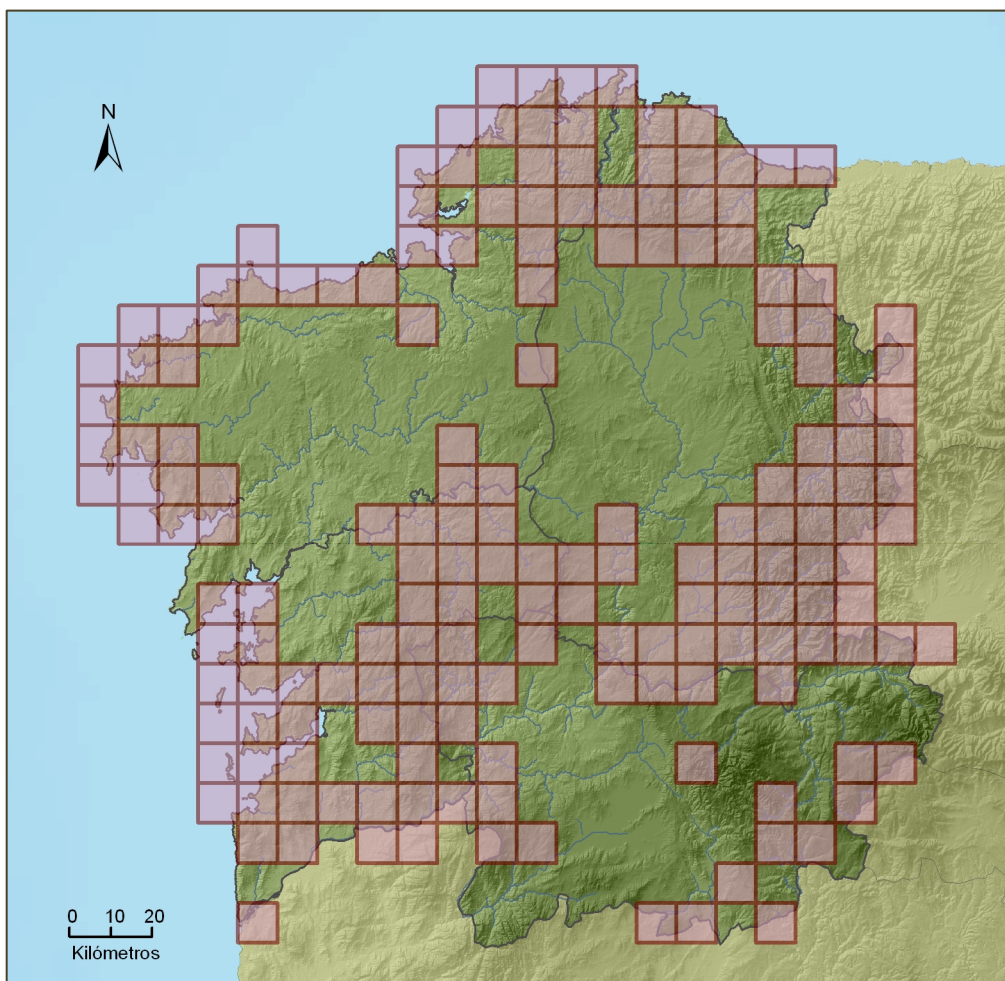
8310 Covas non explotadas polo turismo.

Área de presenza

Área de presenza no Norte Peninsular por cuadrículas UTM de 100 Km². Distribución a partir da EEA.

Área de presenza en Galicia por cuadrículas UTM de 100 Km². Datos actualizados 2008.

8 Hábitats rochosos e covas.

8310 Covas non explotadas polo turismo.

Presenza nos Lugares de Importancia Comunitaria (LIC)

Cod.	Denominación	Prov.		Cod.	Denominación	Prov.	
ES1110001	Ortigueira-Mera	C	●	ES1120015	Serra do Xistral	Lu	●
ES1110002	Costa Ártabra	C	●	ES1120016	Río Cabe	Lu	
ES1110003	Fragas do Eume	C	●	ES1120017	Costa da Mariña Occidental	Lu	
ES1110004	Encoro Abegondo Cecebre	C		ES1130001	Baixa Limia	Ou	●
ES1110005	Costa da Morte	C	●	ES1130002	Macizo Central	Ou	●
ES1110006	Complexo Corrubedo	C		ES1130003	Bidueiral de Montederramo	Ou	●
ES1110007	Betanzos-Mandeo	C		ES1130004	Pena Veidosa	Ou	●
ES1110008	Carnota-Monte Pindo	C	●	ES1130005	Río Támega	Ou	
ES1110009	Costa de Dexo	C		ES1130006	Veiga de Ponteliñares	Ou	
ES1110010	Estaca de Bares	C	●	ES1130007	Pena Trevinca	Ou	●
ES1110011	Esteiro do Tambre	C		ES1130008	Pena Maseira	Ou	●
ES1110012	Monte e Lagoa de Louro	C	●	ES1130009	Serra da Enciña da Lastra	Ou	●
ES1110013	Xubia-Castro	C	●	ES0000001	Illas Cies	Po	●
ES1110014	Serra do Careón	C		ES1140001	Sistema fluvial Ulla-Deza	Po	●
ES1110015	Río Anllóns	C		ES1140002	Río Lerez	Po	
ES1110016	Río Tambre	C		ES1140003	A Ramallosa	Po	
ES1120001	Os Ancares-O Courel	Lu	●	ES1140004	Complexo Ons-O Grove	Po	●
ES1120002	Río Eo	Lu		ES1140005	Monte Aloia	Po	●
ES1120003	Parga-Ladra-Támoga	Lu		ES1140006	Río Tea	Po	
ES1120004	A Marronda	Lu		ES1140007	Baixo Miño	Po	●
ES1120005	As Catedrais	Lu		ES1140008	Brañas de Xestoso	Po	
ES1120006	Carballido	Lu	●	ES1140009	Cabo Udra	Po	
ES1120007	Cruzul-Agüeira	Lu	●	ES1140010	Costa da Vela	Po	
ES1120008	Monte Faro	Lu	●	ES1140011	Gándaras de Budiño	Po	
ES1120009	Monte Maior	Lu	●	ES1140012	Illas Estelas	Po	
ES1120010	Negueira	Lu	●	ES1140013	Serra do Candán	Po	●
ES1120011	Ría de Foz-Masma	Lu	●	ES1140014	Serra do Cando	Po	●
ES1120012	Río Landro	Lu		ES1140015	Sobreirais do Arnego	Po	●
ES1120013	Río Ouro	Lu	●	ES1140016	Enseada de San Simón	Po	
ES1120014	Canón do Sil	Lu	●				

Presenza en Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)

Cod.	Denominación	Prov.		Cod.	Denominación	Prov.	
ES0000086	Ría de Ortigueira e Ladrado	C		ES1130009	Serra de Enciña da Lastra	Ou	●
ES0000176	Costa da Morte (Norte)	C	●	ES0000376	Baixa Limia-Serra do Xurés	Ou	●
ES0000258	Costa de Ferrolterra-Valdoviño	C	●	ES0000437	Pena Trevinca	Ou	●
ES0000313	Complexo Litoral Corrubedo	C		ES0000001	Illas Cies	Po	●
ES0000085	Ribadeo	Lu		ES0000087	Complexo Umia-O Grove	Po	
ES0000373	Ría de Foz	Lu		ES0000254	Illa de Ons	Po	●
ES0000372	Costa da Mariña Occidental	Lu		ES0000375	Esteiro do Miño	Po	
ES0000374	Ancares	Lu	●				

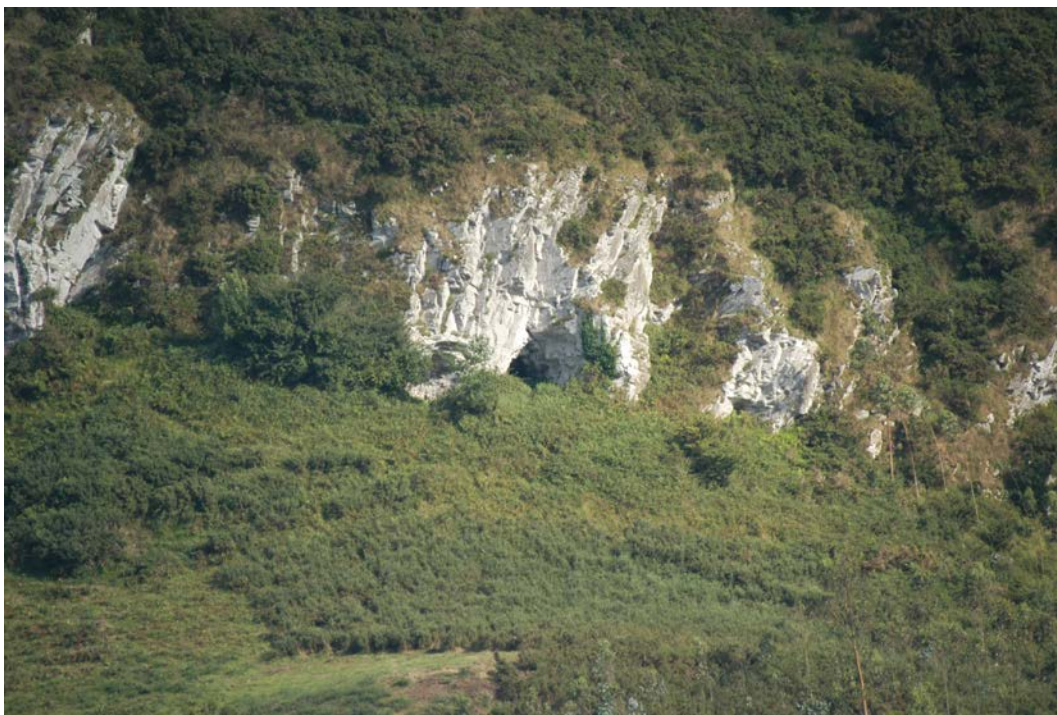
8 Hábitats rochosos e covas.

8310 Covas non explotadas polo turismo.

Aspecto das representacións do hábitat en Galicia

"Entrada da cova denominado "Buraca das Choias", nas proximidades de Visuña (Folgozo do Courel).

Vista exterior de diversas entradas das covas formadas nas bandas calcarias de Mondoñedo

8 Hábitats rochosos e covas.

8310 Covas non explotadas polo turismo.

Aproveitamentos

Aproveitamentos tradicionais do hábitat

En diversas localidades e dende períodos antigos utilizáronse as simas e covas de forte inclinación como vertedoiros, actividade non compatible coa súa conservación. Algunhas utilizáronse como lugar de habitación en épocas históricas por parte de persoas ou colectivos perseguidos.

Estado de conservación

Indicadores do estado de conservación do hábitat

A diversidade e demografía das poboacións de morcegos e invertebrados cavernícolas nas covas son excelentes indicadores do seu estado de conservación.

Factores que dificultan ou impiden o estado de conservación favorable

O acceso incontrolado de persoas e a vertedura de residuos son as dúas principais causas de deterioración do estado de conservación deste tipo de hábitat. Neste sentido, numerosas cavidades subterráneas de orixe cárstico do oriente galego son obxecto de prácticas espeleolóxicas que deberían ser reguladas e controladas en diversos aspectos (uso do ámbito das entradas, retirada de desperdicios, determinación de posibles impactos na fauna troglodita, etc.). As actividades de extracción de áridos sobre os afloramentos rochosos que albergan este tipo de hábitat, producen alteracións directas e indirectas sobre este. Por último, o mantemento das poboacións de quirópteros é fortemente influído pola dispoñibilidade de alimento no ámbito das covas.

Factores que contribúen ao estado de conservación favorable do hábitat

A ausencia de presenza humana e de residuos das súas actividades favorece un estado de conservación idóneo deste tipo de hábitat.

Bibliografía

Giménez de Azcárate (1986, 1993 a, 1993b) e datos propios.

